

לא יום ולא לילה – הזמן ומעל לו; לקראת פסח – אוראל שרפ

קרב יום (ויהי בחצי הלילה)

יניי

ארץ ישראל, מאה 6-7

ובכן ויהי בחצי הלילה
 אָז רב נסים הפלאת בלילה
 בראש אשמורות זה הלילה
 גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה
 ויהי בחצי הלילה
 דנת מלך גר בחלום הלילה
 הפחדת ארמי באמש לילה
 וישראל אשר לאל ויובל לו לילה
 ויהי בחצי הלילה
 זרע בכורי פתרט מחצת בחצי הלילה
 חילם לא מצאו בקומם בלילה
 טיסת נגיד חרשת סלית בכוכבי לילה
 ויהי בחצי הלילה
 ועץ מחרף לנופף אווי הובשת פגריו בלילה
 קרע בל ומצבו באישון לילה
 לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה
 ויהי בחצי הלילה
 משתפר בכלי קדש נהרג בו בלילה
 נושע מבור אריות פותר בעתותי לילה
 שנאה נטר אנגי וכתב ספרים בלילה
 ויהי בחצי הלילה
 עוררת נחמד עליו בנדד שנת לילה
 פורה תדרך לשומר מה מלילה
 צרח כשומר ושח אתא בקר וגם לילה
 ויהי בחצי הלילה
 קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה
 רם הודע כי לך היום אף לך הלילה
 שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה
 תאיר כאור יום חשכת לילה
 ויהי בחצי הלילה

ביריעת הזמן השגור, הקבוע – חריץ

מאת רבקה מרים, מתוך "משה", ספר שיריה שיצא לאחרונה

ביריעת הזמן השגור, הקבוע – חריץ.
 מבעדו, בזה אחר זה, משה את העם מחלץ. לבד הנשים והטף, שישים ריבוא.
 כשאת האחרון משה מהחריץ ישלח, גם הוא עצמו בו יבוא.
 הפתח יסגר.
 בעוד שנים ישוב משה להזכר בו
 כשהזמן רק עברו ונוקב והוא דרכו יעבור
 בנבו.

מהר"ל, גבורות ה', פרק ל"ו

ועוד דע כי אי אפשר שיצאו ישראל מן השעבוד כי אם על ידי הקב"ה בעצמו, ולא מצד המזל ולא בשום צד זולת זה כמו שיתבאר בעזרת השם יתברך. ולפיכך לא יצאו ישראל במדריגה שיש בה זמן רק במדריגה שאין בה זמן, כי כל הדברים נופלים תחת הזמן ונבראים בזמן זולת השם יתברך שאינו נופל תחת הזמן. ולכך אסר להם החמץ שהויתו נעשה בזמן וצוה על המצה שהויתה בלא זמן, ולפיכך היה אכילתם ביציאתם לחירות המצה שאין לה המשך זמן כלל ואסר להם החמץ שנעשה בזמן, כי ישראל יצאו לחירות במדריגה אלקית שאין בה זמן. ולפיכך נתן הכתוב הסבה באכילת מצה שלא הספיק בצקת אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, וזכר מלך מלכי המלכים אצל זה, וביאור זה כאשר היו רוצים להכין עצמם אל הדרך לצאת והתחילו לעסוק בבצק, לא הספיק בצקם להחמיץ שגאולתם היתה בלא זמן, להודיע כי הגאולה שלהם מדריגה נבדלת לא מצד המזל שהוא גשמי פועל בזמן, וכך היה גואל אותם הקדוש ברוך הוא בלי המשך זמן כלל כאשר אמרנו, לפי שיצאו לא על ידי מזל ולא על ידי שאר כח שהם נופלים תחת הזמן רק על ידי הקדוש ברוך הוא שאינו נופל תחת הזמן ולפיכך גאל אותם בלי זמן, ולכך צוה על המצה קודם שיצאו ממצרים, לאכול המצה עם הפסח, ודבר זה אמת ברור כאשר תדע ענין מצה. ועוד פרשנו כי המצה פשוטה שהרי אין בה שאור, וכל דבר שהוא פשוט מבלי שמצטרף אליו דבר הוא ענין החירות, שהרי המשועבד יש בו צירוף שהוא מצטרף אל אשר הוא אדון לו משעבד בו, ומי שהוא בן חורין עומד בעצמו אין לו צירוף כלל רק עומד בעצמו, ולפיכך ראוי מי שיצא אל החירות אל המצה שהיא פשוטה מבלי צירוף שאור, וזה בעצמו לשון מצה שבא על דבר שהוא פשוט. ואסר החמץ שיש בו צירוף שאור ודברים אלו בארנו למעלה גם כן, והם דברים ברורים אמתיים באין ספק ועוד יתבאר בעזרת השם יתברך:

וצוה הקדוש ברוך הוא לאכול הפסח בלילה, מפני שמכת בכורות בלילה, שהלילה מתיחס אל ההפסד ביותר, ולכך זאת המכה בלילה ולא אחרת שהוא היותר קשה ויותר הפסד, ונסתלק כח מצרים מעל ישראל בלילה על ידי מכת בכורות. אף על גב שהיציאה ממצרים שהיא הגאולה לא היתה רק ביום, מכל מקום הסרת כח מצרים והפסד שלהם בלילה, והיציאה שהוא הויה לישראל ביום היה, ולקמן עוד יתבאר. ולפיכך יש לנו לספר ביציאת מצרים בלילה ולא ביום. וצוה לאכול אותו צלי אש על ראשו על כרעיו ועל קרבו, שכבר אמרנו שקרבן זה צוה הקדוש ברוך הוא להורות על שהוא

יתברך יחיד בעולמו, ולפיכך כל המעשים מן קרבן זה נמשכים אחר ענין זה להורות על האחדות, ולפיכך מצותו על ראשו ועל כרעיו. וצוה הקדוש ברוך הוא גם כן שיאכל צלי אש כי בשר מבושל הוא נפרד לחלקים על ידי בשול אבל צלי הוא מתקשה ונעשה אחד. וכן צוה שלא יאכל ממנו נא שלא נצלה כל צרכו לפי שזה אינו אחד, כי אם על ידי צלי שיוצא הרוטב והליחות ומתקשה ועושה בשרו אחד גמור. וכן מה שנשחט בין הערבים הוא זמן מיוחד שאינו לא מן יום שעבר ולא מן הלילה, ומורה זה על זמן מיוחד בפני עצמו, לכך בו ראוי שיהיה שחיטת הקרבן למי שהוא מיוחד. ופירוש זה הוא מחזיק הפירוש אשר פרשנו בספר גור אריה בלשון בין הערבים שרצה לומר הזמן שהוא בין הימים, דהיינו בין היום שעבר ובין היום שיבא, ועיין בספר גור אריה בפרשת בא שם מבואר באריכות. ועוד יש לומר מה שנשחט בין הערבים, כי היום מתיחס אל המציאות והלילה אל ההעדר וזה ידוע, וכל הנמצאים נפסדים, והוא יתברך אחד בלבד קיים, ובשביל כך הוא יתברך אחד מפני שכל הנמצאים נפסדים שבים אל מי שבראם, ומתחלת הערב השמש שהחמה מתחלת בשקיעה הוא התחלת הפסד והעדר האור, ואז ישחט הפסח לשמו שהוא אחד שזה הזמן מורה על אחדות כאשר הנמצאים נפסדים והוא קיים נצחי. וכל הנמצאים בעולם עם התחלת השקיעה הם נוטים עם הערב היום אל השינה, והוא כמו מיתה והעדר והחושך כמו העדר הנמצאים, והוא יתברך נצחי ולכך אז הוא ראוי להקריב קרבן הפסח. ובזה תבין מה שאנו אומרים בתפלת המנחה בשבת אתה אחד ושם אחד, כי זה הזמן מורה על אחדות ביותר שכל הנמצאים נפסדים כמו שהתבאר:

ובמכלתא (בא פ"ג) ואכלתם אותו בחפזון זה חפזון ישראל אבא חנין אומר משום רבי אלעזר זה חפזון שכינה שנאמר קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים וגו' ע"כ. ביארו בזה כי חפזון הנאמר כאן, לפי שכל דבר אשר הוא יוצא לפעל אין לו הנחה מפני היציאה אל הפעל, ומפני שיצאו ישראל משעבוד לגאולה עכשיו לכך צריך שיאכלו ישראל פסחיהם בחפזון באין הנחה. ולמאן דאמר זה חפזון שכינה שמפני שהשכינה באה לגאול אותם וכח אלקי כח קדוש בא להיות נקרא עליהם, ומפני כח אלקים הזה שבא לגאול אותם שממהר ויחיש מעשיו כפי כחו גבורתו לעשות ולכך היו צריכים לאכול הפסח בחפזון.